

सौक्ष्म्यसंशयस्य विषयीभूतपदादि संदिग्धार्थत्वमित्यर्थः सांख्यपूर्वपक्षे सिद्धांते च गुणदोषाणां बलाबलविचारणं विनिर्णयः सिद्धांतः प्रयोजनं अनुष्ठानं एतानि पंच समुच्चितानि वाक्यंशब्दाख्यं प्रमाणमित्यर्थः ॥ ७९ ॥ स्वलक्षणं व्यावर्तकं धर्मवचनं तच्च विषयभेदाच्चतुर्धा पदतो वाक्यतः पदार्थतो वाक्यार्थत इति एतेषामुदाहरणान्यनुपदमेव वक्ष्यते ॥ ८० ॥ ज्ञानमिति यत्र विषयवा

सौक्ष्म्यं सांख्यक्रमौ चोभौ निर्णयः स प्रयोजनः ॥ पंचैतान्यर्थजातानि वाक्यमित्युच्यते नृप ॥ ७९ ॥ एषामेकैकशो र्थानां सौक्ष्म्यादीनां स्वलक्षणं ॥ शृणु संसार्यमा णानां पदार्थपदवाक्यतः ॥ ८० ॥ ज्ञानं ज्ञेयेषु भिन्नेषु यदा भेदेन वर्तते ॥ यत्राधिवासिनी बुद्धिस्तत्सौक्ष्म्यमिति वर्तते ॥ ८१ ॥ दोषाणां च गुणानां च प्रमाणं प्रविभा गतः ॥ कंचिदर्थमभिप्रेत्य सा संख्येत्युपधार्यतां ॥ ८२ ॥ इदं पूर्वमिदं पश्चाद्वक्तव्यं यद्विवक्षितं ॥ क्रमयोगंतमप्याहुर्वाक्यं वाक्यविदो जनाः ॥ ८३ ॥ धर्मकामार्थमो क्षेषु प्रतिज्ञाय विशेषतः ॥ इदं तदिति वाक्यांते प्रोच्यते स विनिर्णयः ॥ ८४ ॥ इच्छा द्वेष भवैर्दुःखैः प्रकर्षो यत्र जायते ॥ तत्र यानृपते वृत्तिस्तत्प्रयोजनमिष्यते ॥ ८५ ॥

क्ये ज्ञेयेषु वाक्यप्रमेयतया उपस्थितेषु भिन्नेषु अनेकेषु अर्थेषु सत्सु यदा ज्ञानं बुद्धिर्भेदेन निर्णयमप्राप्नुवती अधिवासिनी अनेककोटिस्पर्शिनी वर्तते तत्सौक्ष्म्यं वाक्यस्य दुर्ज्ञेयत्वमित्युच्यते ॥ ८१ ॥ कंचित्पूर्वपक्षे सि द्धांतिवासंमतं कंचिदनियतमर्थं ॥ ८२ ॥ इदमिति संख्यातानां गुणानां दोषाणां च मध्ये इदं पूर्ववक्तव्यं इदं पश्चाद्विवक्षितमिति बलाबलविचारः क्रमः ॥ ८३ ॥ वाक्यांते वाक्यार्थविचारांते प्रोच्यते प्रकर्षेण युक्तिम त्तया उच्यते स निर्णयः ॥ ८४ ॥ प्रयोजनं लक्षयति इच्छेति तत्र इच्छाप्रभवंदुःखं यत्र विषये जायते इदमवश्यं कर्तव्यमित्यौत्सुक्यं द्वेषभवंदुःखं इदमवश्यं त्याज्यमित्यसंशयं तत्र या प्रवृत्तिरूपानि वृत्तिरूपा वा वृ त्तिः सा प्रयोजनं नाम ॥ ८५ ॥